

CHET TILI TA'LIMIDA KOMMUNIKATIV YONDASHUVNING SAMARADORLIGI

Gapparov Abdujalil Jabbarovich

*Guliston davlat Universiteti, Filologiya fakulteti,
Fakultetlararo chet tili kafedrası katta o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Kommunikativ til o'qitish (CLT) chet tillarini o'qitishda muloqotga asoslangan samarali metodlardan biri bo'lib, o'quvchilarning haqiqiy hayotiy vaziyatlarda tilni qo'llash qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu maqolada CLT metodining asosiy tamoyillari, afzalliklari va qiyinchiliklari tahlil qilinib, uning lingvistik kompetensiyani oshirish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish va ta'lim jarayonini jonlantirishdagi o'rni yoritiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, CLT yondashuvi talabalarni interaktiv o'rganish muhitiga jalb etish orqali samarali natijalarga erishish imkonini beradi.*

Kalit so'zlar: *Kommunikativ til o'qitish, chet tili ta'limi, interaktiv metodlar, muloqot kompetensiyasi, real vaziyatlarda til o'rganish, lingvistik rivojlanish, tanqidiy fikrlash, ta'lim texnologiyalari*

Kommunikativ til o'qitish (CLT) chet tillarini o'qitishda samarali metodlardan biri sifatida e'tirof etilib, asosiy urg'uni muloqotga yo'naltirilgan ta'limga qaratadi. Ushbu metod odatiy grammatik yondashuvlardan farqli ravishda, o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini oshirishga, amaliy foydalanishga va haqiqiy hayotiy vaziyatlarda tilni qo'llashga asoslangan.

CLT metodining asosiy afzalliklaridan biri uning o'quv muhitini tilga boyitish qobiliyatidir. Ushbu yondashuv orqali talabalar til ko'nikmalarini tabiiy ravishda rivojlantirib, bir vaqtning o'zida nutqiy madaniyat va kommunikativ strategiyalarni o'zlashtiradilar. Tilni bevosita real hayotiy vaziyatlar orqali o'rganish, o'quvchilarni o'z fikrlarini erkin ifoda eta olishlari uchun rag'batlantiradi [1].

CLT metodining samaradorligi lingvistik va psixolingvistik tadqiqotlar bilan tasdiqlangan bo'lib, mazmunli til tajribasi orqali bilimlarni yanada chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi. Talabalar dars jarayonida tilni amalda qo'llash imkoniyatiga ega bo'lib, so'z boyligi, grammatik tuzilmalar va nutqiy uslublarni tabiiy kontekstda o'rganadilar. Muloqotga asoslangan yondashuv nutqiy faollikni oshirishga yordam beradi va talabalarni chet tilida ishonch bilan gapirishga undaydi.

Bundan tashqari, CLT tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Talabalar o'zaro suhbatlar, bahs-munozaralar va jamoaviy topshiriqlar orqali nafaqat lingvistik bilimlarni, balki mustaqil fikrlash va mantiqiy tahlil qilish qobiliyatlarini ham oshiradilar. Bunday integrativ yondashuv til o'rganish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qiladi [2].

Shunga qaramay, CLTni amaliyotga tatbiq etishda qator muammolar mavjud. Eng katta muammolardan biri o'qituvchilarning yuqori darajadagi til kompetensiyasi va metodik ko'nikmalarga ega bo'lish zaruriyatidir. O'qituvchilar nafaqat tilni, balki zamonaviy kommunikativ metodlarni ham chuqur bilishlari kerak. Bu esa ta'lim jarayonining oldindan puxta rejalashtirilishini va didaktik materiallarning ehtiyotkorlik bilan tanlanishini talab qiladi.

Shuningdek, ba'zi talabalar uchun CLT metodi doirasida chet tilida fikrlash va muloqot qilish qiyinchilik tug'dirishi mumkin. Ayniqsa, boshlang'ich darajadagi o'quvchilar uchun bu jarayon murakkab bo'lib, tushunmovchilik va motivatsiyaning pasayishiga olib kelishi mumkin. Ushbu muammoni hal qilish uchun o'qituvchilar vizual vositalar, soddalashtirilgan matnlar va bosqichma-bosqich yo'naltirish kabi qo'llab-quvvatlash usullaridan foydalanishlari zarur [3].

Baholash tizimi ham CLTda alohida o'rin tutadi. An'anaviy baholash usullari, ya'ni faqat grammatik bilimlarga asoslangan testlar, talabalar rivojlanishini to'liq aks ettirmasligi mumkin. Shu sababli, CLT darslarida baholashning amaliy usullari, jumladan, taqdimotlar, loyiha ishlari, yozma insho va refleksiylar qo'llanilishi lozim. Bunday yondashuv o'quvchilarning muloqot

qobiliyatini ob'ektiv baholash va ularning rivojlanish darajasini aniqlash imkonini beradi.

Zamonaviy texnologiyalar CLT metodining samaradorligini yanada oshiradi. Onlayn resurslar, video darslar, interaktiv o'yinlar va virtual platformalar o'quvchilarga haqiqiy til muhitida mashq qilish imkoniyatini taqdim etadi. Mobil ilovalar va onlayn hamkorlik vositalari esa o'quvchilarning sinfdan tashqari mashg'ulotlarini qo'llab-quvvatlab, ularning tilni yanada chuqurroq o'zlashtirishlariga yordam beradi [4].

CLT zamonaviy ta'lim tamoyillariga ham mos keladi. XXI asr globalizatsiya jarayonlari bilan ajralib turar ekan, xorijiy tillarni mukammal bilish va samarali muloqot qilish ko'nikmalari tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. CLT esa o'quvchilarni dunyo miqyosida samarali muloqot qilishga tayyorlashga qaratilgan bo'lib, til ta'limini yanada mazmunli va natijaviy qiladi [5].

Xulosa qilib aytganda, kommunikativ til o'qitish (CLT) chet tili ta'limida samarali yondashuvlardan biri bo'lib, talabalarni real hayotiy vaziyatlarda muloqot qilishga tayyorlaydi. Bu metod til kompetensiyasini, tanqidiy fikrlashni va mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Barcha qiyinchiliklariga qaramay, to'g'ri rejalashtirish va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish orqali CLT chet tilini o'rgatish jarayonida muhim o'rin tutadi va o'quvchilarning global dunyo bilan bog'lanish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Brown, H. D. (2007). *Principles of Language Learning and Teaching* (5th ed.). Pearson Education.
2. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press.
3. Janikulovna, D. S., Jabbarovich, G. A., Abdumuratovich, K. S., & Bakhridinovich, J. I. (2021). THE IMPORTANCE OF INTERCULTURAL INTERACTION IN THE STUDY OF A FOREIGN LANGUAGE. Проблемы педагогики, (5 (56)), 36-38.

4. ГАППАРОВ, А. Ж., & ФОЗИЛОВ, М. М. (2013). ПРАВИЛЬНОЕ ПРОИЗНОШЕНИЕ И КАК ДОСТИЧЬ ЕГО. In Будущее науки-2013 (pp. 201-204).
5. Zhabborovich, Gapparov Abdujalil. "AN INTEGRATED MODEL OF TEACHING COMPUTER SCIENCE AND THE ENGLISH LANGUAGE IN THE INFORMATION EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF SCHOOLS." European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol 8.3 (2020).
6. Jabbarovich , G. A. . «HOW TECHNOLOGY IS SHAPING MODERN LANGUAGE EDUCATION». Новости образования: исследование в XXI веке, т. 2, вып. 21, май 2024 г., сс. 438-40, <https://nauchniyimpuls.ru/index.php/noiv/article/view/15877>.
7. Jabbarovich , G. A. . «THE INTEGRAL ROLE OF TECHNOLOGY IN MODERN EDUCATION». Новости образования: исследование в XXI веке, т. 2, вып. 21, май 2024 г., сс. 461-3, <https://nauchniyimpuls.ru/index.php/noiv/article/view/15884>.
8. Sh, Kuziev. "The ways of developing discourse competence in non-linguistic faculties." The academy of Ma'mun in Kharezmi 5 (2020).
9. Kuziev, S. H., and S. Rahmonova. "Distance learning and technology-the future of national education." Foreign languages in Uzbekistan 1 (2018): 20.
10. Kuziev, Shavkat, and Mukhlisa Kuzieva. "SOCIAL NETWORKS IN TEACHING AND LEARNING ENGLISH." Talqin va tadqiqotlar 1.9 (2023).
11. Кузиев, Шавкат Абдумуратович. "ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ЗАМОНАВИЙ ВОСИТАЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ИМКОНИЯТЛАРИ." Scientific Impulse 1.5 (2022): 1641-1643.
12. Abdumuratovich, Kuziev Shavkat. "MODERN METHODS AND TIPS OF LEARNING ENGLISH." JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH 6.3 (2023): 58-60.

13. Abdumuratovich, Kuziev Shavkat. "The role of multimedia technology in teaching the English language." *Достижения науки и образования* 2.7 (29) (2018): 57-60.
14. Otabek, Tilavoldiev, and Kuziev Shavkat. "The methodology of grammar teaching." *Academy* 5 (44) (2019): 79-80.
15. Abdumuratovich, Kuziev Shavkat. "Progress in language teaching via picture stories." *Вопросы науки и образования* 2 (14) (2018): 60-62.
16. Кузиев, Шавкат Абдумуратович. "Актуальное членение как особая характеристика синтаксического уровня." *Молодой ученый* 1 (2017): 528-530.
17. Kuziev, Shavkat Abdumuratovich. "THE ROLE OF AUDIENCE AND CONTEXT IN THE SPEECH." *Наука и образование: сохраняя прошлое, создаём будущее*. 2017.
18. Abdumuratovich, Kuziev Shavkat. "HEI POLICIES ON AI USE." *INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE*. Vol. 2. No. 19. 2023.
19. Abdumuratovich, Kuziyev Shavkat. "AI IN LANGUAGE LEARNING PROCESS." *International Scientific and Current Research Conferences*. 2023.
20. Abdumuratovich, Kuziev Shavkat. "TEACHING WRITING THROUGH THE USE OF ChatGPT." *PEDAGOG* 7.4 (2024): 61-63.
21. Kuziev, Shavkat. "POLICY FRAMEWORKS IN DEVELOPED COUNTRIES FOR AI INTEGRATION: A COMPARATIVE ANALYSIS." *Ilm-fan va ta'lim* 5 (20) (2024).
22. Abdumuratovich, Kuziev Shavkat. "COMPARISON OF AI POLICY." *SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI* 7.4 (2024): 204-206.